

משטרת ישראל
נהלי אגף התנועה

-בלמ"ס-

נוהל זה הותר לעיון על פי חוק חופש המידע

מספר: 02.235.02	תת-פרק: נפגעים	פרק: תנועה

נהלי את"ן

שם: הפעלת קציני הנפגעים את"ן והנעת"ים
--

תאריך פרסום: 02/07/2020
תאריך תחילה: 14/08/2019
תאריך ביטול:
נוסח: 1

תוכן עניינים:

1. כללי
2. הגדרות לעניין תאונות דרכים
3. הגדרות לעניין אירוע רצח והריגה
4. הבסיס החוקי
5. מטרה
6. השיטה
7. פירוט השיטה
8. תפקידי הקצינים במערך
9. אופן מסירת הודעה
10. דיווחים
11. טיפול בתאונה רבת הודעות
12. הודעה למשפחת "איש צבא"
13. הודעה למשפחת "איש משטרה"
14. נתין זר - הטיפול בהודעה למשפחה
15. הודעה על ישראלי שנהרג בחו"ל
16. הודעה על תושב הרשות הפלסטינאית
17. "פטירה מאוחרת" (ראה פרק הגדרות)
18. הקשר עם מרכז הסיוע לנפגעי ת.ד ובני משפחתם
19. דוברות
20. ניהול כתובים
21. מסירת הודעה מרה באירוע רצח והריגה
22. פיקוח ובקרה
23. נספחים

1. כללי:

- א. מידי שנה במדינת ישראל נהרגים מאות בני אדם כתוצאה מתאונות דרכים ואלפים נוספים נפגעים בדרגות חומרה שונות.
- ב. בעת התרחשות תאונת דרכים, שבה נהרג אדם, נדרשת מסירת הודעה לבני משפחתו, ע"י הגורמים המוסמכים לכך.
- ג. בשנת 2002, הטיל המחוקק את ביצוע ההודעה למשפחת ההרוג בתאונת דרכים על משטרת ישראל, בסיוע הרשויות המקומיות.
- ד. לשם יישום החוק, הוקם באגף התנועה מדור נפגעים המרכז באמצעות קציני הנפגעים את נושא מסירת ההודעות למשפחות ההרוגים.
- ה. בשנת 2009 ניתנה החלטת ממשלה שמספרה 936 שעניינה הקמת מערך סיוע למשפחות נפגעי עבירות המתה. במסגרת החלטה זו, הוטל על מנכ"ל משרד הרווחה להקים צוותי "הודעה מרה" הכוללים שוטר, נציג של הרשות המקומית ונציגי גורמים אחרים, ככל שנדרש בנסיבות העניין, אשר יודיעו לבני משפחות נפגעי עבירות המתה על מות יקיריהם באירועים של רצח והריגה. כמו כן, הוחלט על הקמת מרכזי סיוע לנפגעי עבירות המתה אשר יעניקו סיוע רגשי ומשפטי למשפחות נפגעי עבירות המתה בהתמודדותם עם האובדן, לרבות סיוע כספי ראשוני מצומצם.
- ו. בשנת 2014 החליט המפקח"ל כי מסירת ההודעה המרה תיעשה על ידי מדור נפגעים באת"ן. לצורך ביצוע המשימה תוגבר מדור נפגעים באת"ן בשישה קצינים נוספים עם רכבים, אשר מהווים חלק ממערך המוכשר ומופעל ע"י מדור נפגעים באת"ן על מנת שה"הודעה המרה" תימסר באופן מקצועי ומתוך הבנת הקושי והרגישות המיוחדים המאפיינים שעה קשה זו.
- ז. חשיבות מתן "הודעה מרה" באופן מקצועי ומתוך הרגישות המתחייבת, קיימת בכלל המקרים בהם נגרם מותו של אדם באירועים של תאונת דרכים, רצח והריגה.

2. הגדרות לעניין תאונות דרכים:

- א. **נפגע תאונת דרכים** – אדם שנהרג כתוצאה מתאונת דרכים, בהתאם לחוק נפגעי תאונות דרכים (סיוע לבני משפחה), התשס"ב 2002.
- ב. **תאונת דרכים** – כהגדרתה בחוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה 1975: "מאורע שבו נגרם לאדם נזק גוף עקב שימוש ברכב מנועי למטרות תחבורה; ייראו כתאונת דרכים גם מאורע שארע עקב התפוצצות או התלקחות של הרכב, שנגרמו בשל רכיב של הרכב או בשל חומר אחר שהם חיוניים לכושר נסיעתו, אף אם אירעו על-ידי גורם שמחוץ לרכב, וכן מאורע שנגרם עקב פגיעה ברכב שחנה במקום שאסור לחנות בו או מאורע שנגרם עקב ניצול הכוח המכני של הרכב, ובלבד שבעת השימוש כאמור לא שינה הרכב את ייעודו המקורי; ואולם לא יראו כתאונת דרכים מאורע שארע כתוצאה ממעשה שנעשה במתכוון כדי לגרום נזק לגופו או לרכושו של אותו אדם, והנזק נגרם על ידי המעשה עצמו ולא על ידי השפעתו של המעשה על השימוש ברכב המנועי".
- ג. **תאונת דרכים קטלנית** – תאונת דרכים שבה נהרג אדם ומת מיד, או שנפטר מאוחר יותר כתוצאה מן הפגיעה ובלבד שהוכח הקשר הסיבתי שבין אירוע התאונה לפטירה.
- ד. **הממונה על חקירת תאונת דרכים** – כל אחד מאלה: ראש מדור תאונות דרכים, קצין בוחנים ארצי, קצין בוחנים מחוזי, ראש מחלק תאונות דרכים, קצין חקירות תאונות דרכים ובוחן תנועה, לפי העניין (להלן "הממונה").

- ה. **מודיע** – קצין מדור נפגעים את"ן או קצין מיחידת התנועה או יחידה אחרת, שהוסמך על ידי ראש מחלקת התנועה למלא תפקיד זה, לאחר שעבר הכשרה מתאימה.
- ו. **צוות הודעה** – קצין מודיע ועובד סוציאלי/ איש רשות מקומית.
- ז. **נע"ת** – קצין משטרה שהוסמך לביצוע הודעה בנוסף לתפקידו העיקרי.
- ח. **בן משפחה** – בן זוג, הורה, אח, אחות, בן, בת, או בן משפחה קרוב אחר שהיה תלוי בנפגע תאונת הדרכים ובתנאי שמלאו להם 18 שנים.
- ט. **אלמוני** – נפגע בתאונת דרכים ולא ניתן לזהותו אם בעקבות הפגיעה הגופנית, או בהעדר מסמכים מזהים והקצין הממונה על החקירה הגיע למסקנה כי קיימת אי ודאות באשר לזיהוי הנפגע, יגדיר את הנפגע כ"אלמוני".
- י. **איש משטרה:**
- שוטר בשירות קבע במשטרה.
 - שוטר סדיר לרבות שח"מ ומג"ב.
 - מתנדב משא"ז בעת מילוי תפקידו.
- יא. **איש צבא** – נפגע שבעת תאונת הדרכים חל עליו חוק שיפוט צבאי כמפורט להלן :
- אדם בשירות חובה לרבות שירות ללא תשלום.
 - אדם בשירות קבע.
 - אדם הנמצא בשירות מילואים פעיל.
 - אדם העובד בשירות הצבא (אזרח עובד צה"ל).
 - אדם העובד בשליחות הצבא.
- יב. **נתין זר** – אדם שאינו תושב הארץ ואין לו קרובי משפחה בארץ.
- יג. **המפקח הארצי של משרד הרווחה** – המפקח הארצי בנושא אובדן ושכול במשרד הרווחה.
- יד. **מרכז הסיוע** – מרכזי סיוע למשפחות נפגעי תאונות דרכים במשרד הרווחה שהוקמו עפ"י סעיף 2 א' ב' לחוק נפגעי ת.ד. התשס"ב 2002.
- טו. **זיהוי ודאי** – עפ"י אחד מהאפיונים הבאים :
- זיהוי הנפגע ע"י בן משפחה ובהעדר בן משפחה, אדם אחר המכיר את ההרוג בהכרות קרובה וכן השוואה למסמך מזהה כלשהו.
 - זיהוי מדעי במרכז הלאומי לרפואה משפטית ובמעבדות מז"פ.
- טז. **פטירה מאוחרת** – אדם פצוע מתאונת דרכים שנפטר מאוחר יותר בבית חולים או במקום אחר ובתנאי שקיים קשר סיבתי בין המוות לתאונה.
- יז. **תאונת דרכים רבת הודעות** – תוכרוז על פי החלטת ר' מת"ן, או רמ"ד נפגעים ובהתאם להגדרות שנקבעו בנוהלי את"ן.
3. **הגדרות לעניין אירוע רצח והריגה** – בהתאם לנוהל חטיבת החקירות 03.300.280 " מסירת "הודעה מרה" – תיאום בין אח"ס לאת"ן".
4. **הבסיס החוקי:**
- חוק נפגעי תאונות דרכים (סיוע לבני משפחה), התשס"ב 2002.
 - פקודת מטא"ר 13.03.08 "מסירת הודעה לבן משפחה בדבר נפגע תאונת דרכים".

- ג. פקודת מטא"ר 14.01.29 "טיפול המשטרה באיתור נעדרים ובזיהוי אלמונים".
- ד. נוהל חטיבת החקירות 03.300.232 "חקירת אירוע רב נפגעים (אסון המוני)".
- ה. נוהל מת"ן 02.233.12 "טיפול בתאונת דרכים חמורה".
- ו. נוהל חטיבת החקירות 03.300.280 "מסירת הודעה מרה" – תיאום בין אח"ס לאת"ן".

5. מטרה:

קיום מערך מוסדר ומקצועי שיבצע מסירת הודעות למשפחות הרוגי תאונות דרכים, המערך יופעל על פי קריטריונים מקצועיים בהתבסס על הכשרות מתאימות.

6. השיטה:

קיום מערך משטרי מקצועי המבוסס על קציני מדור נפגעים בפריסה ארצית בסיוע מערך התנועה הקיים, תוך שיתוף פעולה עם רשויות מקומיות, עמותות וגורמים נוספים רלוונטיים, אשר מבצע את מסירת ההודעה לבני משפחה של נפגעי תאונות הדרכים באופן מסודר ומקצועי. המערך מבוסס על מדור נפגעים שבראשו עומד רמ"ד נפגעים במחלקת התנועה באגף התנועה / משטרת ישראל.

7. פירוט השיטה:

- א. נודע לקצין הממונה על החקירה על "נפגע בתאונת דרכים", ידווח על כך ללא דיחוי לקצין הנפגעים/ לקצין המודיע הנוגע וימסור לו פרטים על זהותו של הנפגע.
- ב. בכל מחוז בנוסף לקצין נפגעים אזורי יהיו קצינים מודיעים נוספים שהוכשרו והוסמכו לכך.
- ג. קצין נפגעים אזורי יתאם מול הרשויות המקומיות וכן גורמים מקצועיים נוספים שבתחום המחוז, את דרכי החבירה עם צוותי ההודעה כדי שמסירת ההודעה למשפחות הנפגעים תתבצע בצורה מקצועית ובהקדם האפשרי.
- ד. קציני הנפגעים האזוריים כפופים פיקודית ומקצועית לרמ"ד נפגעים באת"ן.
- ה. הסמכת קציני משטרה נוספים למסירת הודעה למשפחות תהיה באישור ר' מת"ן, תותנה בהתאמה לתפקיד ובהכשרה ובכפוף לחוות דעת ק' מע"ן את"ן.
- ו. הודעות למשפחות תימסרנה ע"י קציני הנפגעים האזוריים ו/או קצינים נוספים בכל רמות הפיקוד (מחוז, מרחב, תחנה), שהוכשרו והוסמכו לכך.
- ז. האחריות למסירת הודעות למשפחות ההרוגים הינה על קציני מדור נפגעים את"ן; בהעדרם תוטל משימת מסירת ההודעות על קצינים שהוסמכו לכך.
- ח. במקרים חריגים, בהם לא נמצא קצין נפגעים אזורי או קצין משטרה אחר שהוסמך לביצוע הודעה, ניתן להוציא לביצוע הודעה קצין משטרה אחר שאינו מוסמך ע"י ר' מת"ן. במקרה מסוג זה, לפני ביצוע ההודעה באחריות רמ"ד נפגעים את"ן לוודא העברת תדרוך למודיע בהתייחס לכללים כמפורט בנוהל זה.
- ט. קצין מודיע ימסור את ההודעה בדבר פטירתו של נפגע לבן משפחה, אלא אם כן מסר לו הממונה על חקירת תאונת דרכים או גורם רשמי אחר (קצין משטרה, שוטר, נציג רשות מקומית, מד"א, בי"ח, מוסד רפואי אחר וכו') שדבר הפטירה הגיע כבר לידיעתו של בן משפחה. דבר הידיעה יתועד בדו"ח זיכרון דברים ויכלול פרטי מוסר ההודעה, שעה ומיקום מסירת ההודעה, נסיבות מסירת ההודעה. דו"ח זכ"ד זה יועבר לתיק החקירה.
- י. במקרה בו דבר הפטירה הגיע לידיעת בן משפחה ללא הודעת קצין מודיע, זיהוי "נפגע תאונת דרכים" כולל הפעולות הנלוות יבוצעו ע"י היחידה החוקרת.

8. תפקידי הקצינים במערך:

א. רמ"ד נפגעים את"ן:

- (1) ייצוג אגף התנועה במשטרת ישראל בצוות ההיגוי הפועל לצד "מרכז הסיוע למשפחות נפגעי ת"ד". עפ"י "חוק נפגעי ת"ד {סיוע לבני משפחתם} 2002". נוכחות והעלאת נושאים לקידום בוועדות ההיגוי המשותפות במשרד העבודה, רשויות מקומיות ועוד.
- (2) תאום בין מרכז הסיוע למשפחות נפגעי ת.ד. ומרכז השלטון המקומי לבין יחידות המשטרה.
- (3) כתיבת נהלי יסוד ונהלי שגרה המפרטים את פעילות המערך בכל הרמות.
- (4) פיקוח, בקרה, הנחייה מקצועית בתחום ביצוע הודעות.
- (5) הפקת לקחים מאירועי הודעות שגרה והודעות חריגות והפצתם לגורמי השטח והמטה.
- (6) תכנון וארגון הכשרות והשתלמויות מקצועיות, קיום סדנאות חוסן וימי עיון בנושא הודעות שכול לקצינים מודיעים.
- (7) ייעוץ ודיווח לפיקוד אגף התנועה בנושא מתן הודעות למשפחות ופעילות מול הרשויות הנוגעות.
- (8) סיוע ליחידות השטח באירוע רב נפגעים ע"י גיוס כלל קציני המדור והפעלת מערך תומך במשרד הרווחה והשירותים החברתיים וברשויות המקומיות.
- (9) קיום קשר רציף מול גורמי חוץ (משרד הרווחה, צה"ל, מוסדות אקדמאיים, עמותות וכו') בנושא הודעות שכול.
- (10) ריכוז נתונים תקופתי והעברת דיווחים למרכז הסיוע במשרד הרווחה.
- (11) הכרזה על תאונה רבת הודעות, והכרזה על פתיחת חמ"ל נפגעים במצודה את"ן או במקום כינוס אחר בהתאם לנסיבות האירוע והצורך המבצעי.

ב. קצין מדור נפגעים את"ן:

- (1) הקמת צוותי מסירת הודעה למשפחות השכולות הכוללים את הנציגים הרלוונטיים בכל רשות מקומית.
- (2) קביעת דרכי חבירה מהירות בין אנשי הצוות וסיוע בביצוע הודעות, כולל אירועים רבי נפגעים.
- (3) מסירת הודעה למשפחות השכולות של "נפגעי תאונות דרכים", סיוע ליחידה החוקרת בזיהוי הגופה במכון לרפואה משפטית או בבית החולים (למעט מקרים כמפורט בסעיפים 7 ט.י. ב. נוהל זה).
- (4) ריכוז נתוני תאונות של הודעות למשפחות השכולות והפצתם לרמ"ד נפגעים את"ן.
- (5) העברת דיווחים שוטפים אודות נפגעי ת"ד לפיקוד ולגורמי רווחה באזור המגורים של בני משפחת הנפגע.
- (6) סיוע למדור בהכשרת קצינים לביצוע הודעות.
- (7) תכנון וארגון ימי עיון משותפים לקצינים ונציגי הרשויות במחוז הנוגע, הכוונה מקצועית וקשר שוטף עם הרשויות, קיום הדרכות וימי עיון לרבות הפקת לקחים מניסיון קודם בתחום מתן הודעות.
- (8) קיום קשר עם גורמי פנים וחץ משטרה להמשך טיפול אפשרי במשפחות נפגעי ת"ד לאחר ביצוע ההודעה.
- (9) ביצוע פעילות הדרכה לגורמים פנים וחץ משטרה בנושאים הקשורים לביצוע הודעות ובנושאים מקצועיים נוספים בתחום התנועה.
- (10) ביצוע פעילות נוספת בהתאם למדיניות פיקוד אגף התנועה.

ג. קצין משטרה - נע"ת

- (1) בהעדר קצין נפגעים ייקבע במקומו נע"ת בכל מחוז אשר ימלא את מקומו.
- (2) תאום יתבצע באישור רמ"ד נפגעים את"ן.
- (3) באחריות קצין הנפגעים הנוגע לתדרך את הנע"ת ולהעביר לו את כל מידע הנחוץ לצורך ביצוע ההודעה.
- (4) מודגש כי חובותיו של הנע"ת הם בהתאם לחובותיו של קצין הנפגעים לפי נוהל זה ובהתאם להנחיות רמ"ד נפגעים את"ן.
- (5) המקרים בהם יופעל הנע"ת:
 - א) בעת היעדרות קצין נפגעים הנוגע (חופשה, מחלה, מילואים וכו').
 - ב) במקרה בו קיים צורך לבצע מספר הודעות בו זמנית באזור אחד.
 - ג) תאונת דרכים / אירוע רב נפגעים/ הודעות.
- (6) בסיום מסירת ההודעה, הקצין יעביר פרטי הנפגע ומשפחתו להמשך טיפול לקצין מדור נפגעים הנוגע – כמפורט בטופס דיווח על נפגע ת.ד.

9. אופן מסירת ההודעה

א. הפעולות שלפני ההודעה

עם קבלת ההודעה על תאונת דרכים קטלנית, על הקצין המודיע לבצע את הפעולות הבאות וזאת במהירות האפשרית:

- (1) העברת הדיווח לרמ"ד נפגעים את"ן.
- (2) קבלת פרטים אודות זיהוי ראשוני של הנפגע מכלל הגורמים (סיירים, בוחנים, קצינים, מד"א, זק"א, בתי חולים וכו'); והאם זוהה לפי מסמכים עם תמונה, לפי היכרות ע"י אזרחים שהיו באזור האירוע וכו'.
- (3) איסוף מידע אודות נסיבות התאונה - מקום, שעה, מס' כלי רכב מעורבים, מס' נפגעים, נסיבות התאונה, מצב גופת הנפגע.
- (4) בירור לגבי המקום אליו תועבר גופת הנפגע; ביי"ח באזור מגוריו של הנפגע, המכון לרפואה משפטית באבו כביר וכו'.
- (5) איתור בני משפחתו לרבות אזור מגורים וכתובת.
- (6) יצירת קשר עם כונן הרשות הנוגעת וקביעת מקום המפגש לביצוע ההודעה.
- (7) בירור והתייעצות עם נציג הרשות ו/או גורמים נוספים (מש"ק קהילתי, שכנים וכו') לעניין הצורך בהזמנת גורמים מקצועיים נוספים (רופא, רב, נציג קהילה וכו').
- (8) היה ויוחלט שלא לזמן גורמים נוספים, יצא צוות ההודעה ללא שיהוי לבית משפחתו של הנפגע.
- (9) לפני מסירת ההודעה יש לנסות לברר פרטים נוספים על מנהגים, מצב בריאותם של מקבלי ההודעה, שפת הדיבור, מי נמצא במקום בו תימסר ההודעה וכל מידע אחר שיכול לסייע במסירת ההודעה.
- (10) במקרים של ספק בזיהוי הנפגע או במקרה שבתאונה היו מעורבים מספר נפגעים ויש חשש שפרטי הנפגע אינם מדויקים, באחריות הממונה על היחידה החוקרת לפנות לקצין זיהוי מרחבי/ מחוזי לקבלת חוות דעת מהיחידה לזיהוי קורבנות אסון מהמחלקה לזיהוי פלילי – מז"פ מטא"ר, אשר

יאמתו את הזיהוי. לאחר אימות הזיהוי על הקצין הממונה על היחידה החוקרת להעביר לקצין המודיע את הפרטים הבאים :

- (א) שם מלא
- (ב) מצב הנפגע
- (ג) מספר ת.ז.
- (ד) גיל
- (ה) מין
- (ו) דת
- (ז) כתובת מדויקת
- (ח) מצב משפחתי
- (ט) בני משפחה מדרגה ראשונה וכתובתם
- (י) לאן פונה הנפגע

- (11) במידה ובני משפחתו של הנפגע שלהם יש למסור את ההודעה מתגוררים מחוץ לתחום הטריטוריאלי של המחוז בו אירעה התאונה, הממונה על החקירה ידווח באופן מידי לקצין הנפגעים הנוגע ו/או לקצין המודיע שבתחום מחוזו מתגוררת משפחת הנפגע. בדיווח יציין את פרטי התאונה, פרטי הנפגע ובני משפחתו שאליהם מיועדת ההודעה. קצין הנפגעים הנוגע ו/או הקצין המודיע שבאזורו מתגוררת משפחת הנפגע יפעל עפ"י כל הכללים המפורטים בנוהל זה.
- (12) **בכל מקרה, הקצין המודיע לא ימסור הודעה לבן משפחה בטרם בוצע זיהוי ראשוני ואימות עם לפחות אחד מן הגורמים המטפלים באירוע וכאשר קיים ספק לגבי זהות הנפגע.**
- (13) **לא תימסר הודעה לפני שייערך בירור זהות בני המשפחה במיקום אליו מגיע הקצין המודיע לשם מתן ההודעה.**
- (14) **במקרה ונפגע הוגדר כאלמוני (לא נמצאו עליו מסמכים מזהים) ו/או גופת הנפגע אינה ניתנת לזיהוי עקב פגיעה, פעולות החקירה לזיהוי הנפגע הינן באחריות הממונה על החקירה.**

ב. פעולות בשעת הודעה:

- (1) הקצין המודיע יבצע את מסירת ההודעה כשהוא לבוש מדים, מלווה בנציג הרשות ובמידת הצורך בגורמים מקצועיים אחרים.
- (2) הזמנת אמבולנס מד"א תתבצע על פי נסיבות המקרה ושיקול דעתו של הצוות המודיע, בתיאום עם גורמים מטעם המועצה המקומית. תשלום עבור השירות יועבר להמשך הטיפול במועצה המקומית / במשרד הרווחה.
- (3) הקצין המודיע ימנע מלמסור פרט כלשהו למי שאינו מבני משפחתו של הנפגע.
- (4) הקצין המודיע יזדהה בשמו דרגתו ותפקידו, יזהה את בן המשפחה אליו הגיע ולאחר מכן ימסור את ההודעה לבן המשפחה. לא תימסר הודעה לפני שייערך בירור זהות בן המשפחה במיקום אליו מגיע קצין המודיע לשם מתן ההודעה. במקרים חריגים, בהם אין להרוג בן משפחה, תימסר הודעה לאדם הקרוב ביותר לנפגע תאונת הדרכים.
- (5) בעת מסירת ההודעה יציין הקצין המודיע כי קיימת סבירות שהאדם שנהרג בתאונת דרכים הינו בן משפחה למקבל ההודעה וקיים צורך בזיהוי הנפגע על ידי נציג המשפחה.
- (6) הקצין המודיע ימסור את ההודעה במלואה, תוך הקפדה על תיאור אובייקטיבי של העובדות ללא הבעת השערות לגבי אשמתו של מי מהמעורבים בתאונה.

ג. הפעולות לאחר שלב ההודעה

- (1) הקצין המודיע ישאיר את פרטיו ואמצעי הקשר עמו לבני המשפחה. כמו כן ישאיר מידע נוסף למשפחה הכולל: פרטים על התהליך הצפוי עקב פטירת יקירם, גורמי סיוע ורווחה בקהילה וכיו"ב. הקצין המודיע ישאיר את מספר הטלפון של הקצין הממונה על החקירה ויידע את בני משפחת הנפגע בדבר האפשרות לפנות בנושאים שונים לקצין הממונה על היחידה החוקרת.
- (2) הקצין המודיע יציג בפניו בן משפחת הנפגע את דפי המידע לנפגעי עבירה של המרכז הלאומי לרפואה משפטית (ראה נספח ו').
- (3) במידה וקיים צורך לבצע זיהוי הגופה, הקצין המודיע, ימסור למשפחת הנפגע כי קיים צורך לבצע זיהוי של הגופה ע"י קרוב משפחה מדרגה ראשונה (בן זוג, הורה, אחים, ילדים) ויתאם את מועד הזיהוי (ראה נספח ד'). אם הגופה הועברה למכון לרפואה משפטית, הקצין המודיע יתאם הגעת המשפחה לזיהוי במכון, זיהוי שיתבצע באחריות המכון, אין חובת השתתפות של הקצין המודיע בזיהוי הנערך ע"י המכון.
- (4) בהעדר בן משפחה מקרבה ראשונה או בהסכמת בן משפחה בדרגה ראשונה, ניתן לבצע הזיהוי ע"י אדם המכיר היטב את הנפגע ויכול לזהות אותו בוודאות.
- (5) במקרה בו הקצין המודיע ביצע הודעה למשפחה, הקצין יסייע ליחידה החוקרת בביצוע זיהוי הנפגע (למעט מקרים כמפורט בסעיפים 7. ט. - י. בנוהל זה). הזיהוי יתבצע ככלל, בליווי בן המשפחה המזוהה, במקום שאליו הועברה הגופה.
- (6) במקרים בהם לא ניתן לזהות את הנפגע וקיים צורך לבצע זיהוי מדעי, יעביר הקצין המודיע את המשך הטיפול לממונה על החקירה.
- (7) במקרה שהזיהוי ודאי; או לאחר ביצוע זיהוי ע"י בן משפחה, יגבה הקצין המודיע עדות מבן המשפחה המזוהה ובה יציין:
 - א) עובדת הזיהוי הוודאית על ידו ופרטים על הנפגע (מצב בריאותי בסיסי, תפקוד וכו').
 - ב) במקרים בהם הקצין הממונה על החקירה סבור כי יש צורך בנתיחה לאחר המוות, יציין בעדות את עמדתו של בן משפחה מדרגה ראשונה לביצוע הנתיחה שלאחר המוות ואף יחתים את בן המשפחה על טפסי הסכמה או סירוב לנתיחה (ראה נספחים א', ב').
 - ג) עמדת בן משפחת הנפגע לעניין פרסום שמו ופרטיו של הנפגע בכלי התקשורת.
- (8) היה ובן המשפחה מדרגה ראשונה מסרב לנתיחת הגופה מטעמים שונים, הקצין המודיע ידווח על כך לממונה על החקירה ויעביר אליו את המשך הטיפול. יש להחתים את בן המשפחה על טופס סירוב לנתיחה ולהסביר את המשמעויות של אי נתיחת הגופה (ראה נספח א'). שחרור גופת הנפגע לקבורה תבוצע רק על ידי היחידה החוקרת ובאישור הממונה על היחידה החוקרת;
- (9) במקרה שבו מפקד היחידה החוקרת יבקש מקי הנפגעים לסייע במילוי ושליחת טופס שחרור גופת הנפגע לקבורה, ימלא הקצין המודיע טופס אישור לשחרור הגופה (ראה נספח ה'). הפנייה והטיפול בשחרור הגופה תתועד ע"י קצין הנפגעים בדו"ח זכ"ד.
- (10) במקרים בהם המשפחה מסרבת לנתיחה וישנה דרישה לכך מצד הממונה על החקירה, הטיפול הכרוך בהוצאת צו לביצוע נתיחה מוטלת על הקצין הממונה על היחידה החוקרת; במקרים בהם לא ניתן לבצע זיהוי ונדרש לבצע זיהוי מדעי הכרוך באיסוף ממצאים וראיות כמו צילומים, מסמכים רפואיים, איתור רופאי שיניים, מנשך שיניים וכדומה - האחריות על המשך הטיפול מוטלת על הקצין הממונה על החקירה.

- 11) במקרה בו משפחת הנפגע מסכימה לתרומת איבריו, הקצין המודיע יסייע למשפחה בהתקשרות עם הגורמים הרלוונטיים.
- 12) הקצין המודיע יודא כי לאחר סיום ההליכים, כאמור לעיל, עם המשפחה, קיים גורם רווחתי או גורם מקרב בני המשפחה, אשר ביכולתו לתמוך במשפחה בכל הנוגע למסירת הודעות לשאר בני המשפחה, סידורי לוויה וכיו"ב.
- 13) ככלל, תפיסת חפצים/ מוצגים של הנפגע ושחרורם לבן משפחה, הינה באחריות הקצין הממונה על היחידה החוקרת. היה ובעת ביצוע הודעה / זיהוי, הקצין המודיע תפס חפץ/ מסמך השייך לנפגע, הקצין המודיע יבצע תיעוד לפעולה תוך רישום החפצים שתפס והעברתם ליחידה החוקרת להמשך טיפולם.
- 14) הקצין המודיע יכתוב זיכרון דברים על השתתפותו במסירת ההודעה לרבות מידע רלוונטי לחקירה שעלה במהלך מסירת ההודעה וכן מסירת פרטי יצירת קשר עם הממונה על החקירה.
- 15) בסיום הטיפול, הקצין המודיע יעביר את המסמכים הקשורים לטיפול בנפגע ליחידה החוקרת.

10. דיווחים:

- א. מצודה את"ן תעביר דיווח ראשוני לרמ"ד נפגעים את"ן תוך ציון שעת הדיווח במערכות במצודה את"ן. במקרה בו קצין נפגעים קיבל הודעה על אירוע ממקורות שונים וזאת לפני הדיווח ממצודה את"ן, לאחר אימות הדיווח יעדכן את רמ"ד נפגעים ואת מצודה את"ן. באחריות מצודה את"ן לציין פרטי קצין המדווח ושעת קבלת הדיווח במערכות במצודה את"ן.
- ב. לאחר קבלת דיווח ראשוני, רמ"ד נפגעים ימסור למצודה את"ן מי מבין קציני מדור נפגעים יטפלו באירוע (שמותיהם יצינו במערכות מצודה את"ן).
- ג. ככל שעולה הצורך בנהיגה מבצעית לצורך הגעה מהירה של קצין הנפגעים לזירה או לבית המשפחה על מנת לבצע את ההודעה המרה; חובה על קצין הנפגעים לדווח על כך בהקדם האפשרי למצודה את"ן ולהנחות שהנסיעה המבצעית תירשם בדוח האירוע של מצודה את"ן.
- ד. בעת הגעת קצין נפגעים למקום ביצוע הודעה, ידווח על כך למצודה את"ן; פרטי המקום ושעת ההגעה יירשמו במערכות במצודה את"ן.
- ה. בתום הטיפול האמור לעיל, ידווח הקצין המודיע לרמ"ד נפגעים את"ן על תהליך מסירת ההודעה לבן המשפחה.
- ו. בדיווח זה יפרט הקצין את אופן מסירת ההודעה, דרך החבירה עם נציג הרשות, וכל נושא אחר הנוגע להודעה ולמקבליה.
- ז. בסיום ביצוע ההודעה, קצין נפגעים ידווח למצודה את"ן על סיום הטיפול; שעת סיום הטיפול תירשם במערכות במצודה את"ן.
- ח. בסיום הטיפול, הקצין המודיע ימלא טופסי דיווח כמפורט בסעי' 20 "ניהול כתובים"

11. טיפול בתאונה רבת הודעות:

- א. הכרזה על תאונה רבת הודעות – תעשה על ידי ר' מחלקת התנועה באת"ן או על ידי רמ"ד נפגעים את"ן (להלן ההכרזה).
- ב. הכרזה זו תהיה בהתאם לנסיבות התאונה, מספר הנפגעים ו/או מספר ההודעות ופריסתן הגיאוגרפית.
- ג. בעקבות ההכרזה יבוצעו הפעולות הבאות:
- 1) שליחת קצין נפגעים למקום האירוע

- (א) ק' נפגעים יגיע למקום האירוע ויחבור עם הקצין הממונה על החקירה ואנשי אח"מ/ זיהוי פלילי שיטפלו בנפגעים.
- (ב) יבצע איסוף מידע ראשוני בנוגע לנסיבות האירוע, כמות הנפגעים, מצבם, פרטים מזהים ופרטים נוספים.
- (ג) יבצע תיאום עם הממונה על החקירה וגורמי מד"א / אמבולנס לפינוי גופות, בנוגע למיקום אליו יועברו הנפגעים.
- (ד) העברת דיווחים לרמ"ד נפגעים את"ן ולמצודה את"ן או לחפ"ק אחר (ראה הפירוט בסעיף הבא).

2) הקמת מוקד במצודה את"ן או בחפ"ק אחר:

- (א) יוקם מוקד במצודה את"ן/או בחפ"ק אחר לפי נסיבות העניין. המוקד יאויש על ידי נציג מטעם מדור נפגעים את"ן/ מת"ן.
- (ב) המוקד יבצע תיאום, העברת מידע, הפעלה והנחיה של קציני הנפגעים ונע"תים שיופעלו בתאום לנסיבות האירוע.
- (ג) העברת דיווחים לרמ"ד נפגעים את"ן ולגורמי פיקוד באגף התנועה.
- (ד) איתור, הפעלה וריכוז של צוותי הודעה ברשויות המקומיות, באמצעות המפקח הארצי ו/או המחוזי של משרד הרווחה והרשויות לצורך תיאום וחבירה עם צוותי המודיעים.
- (ה) קבלת מידע, קשר ותיאום עם גורמים פנים משטריים (מצודה את"ן, מוקדים מחוזיים, אח"מ, אג"מ, מז"פ וכו') וחוף משטריים (מד"א, כב"א, זק"א, חברת אמבולנסים, צה"ל, רשויות, המכון לרפואה משפטית האבו כביר, בתי חולים וכו').
- (ו) ריכוז הנתונים על התאונה ונסיבותיה.
- (ז) ריכוז פרטי הנפגעים, אופן זיהוי הנפגעים ורישום המקומות אליהם הועברו הנפגעים.
- (ח) ריכוז פרטים ונתונים על משפחות הנפגעים.
- (ט) סיכום האירוע והפקת לקחים ראשונית

3) הקמת צוותי עבודה במקומות ריכוז נפגעים:

- (א) בהתאם לכמות הנפגעים והמקומות אליהם הועברו הנפגעים, עפ"י החלטת רמ"ד נפגעים את"ן, ייקבעו צוותי עבודה לטיפול במקומות הריכוז (בתי חולים ו/או בתחנות ריכוז חללים (להלן – תר"ח).
- (ב) הצוות יורכב מקציני מדור הנפגעים ו/או נע"תים ו/או שוטרים נוספים, כאשר ראש הצוות יהיה קצין נפגעים או נע"ת שהוסמך לביצוע הודעות (לפי העניין).
- (ג) הצוות יעסוק בטיפול בנפגעים שהועברו למקום הימצאותו כולל ריכוז נתוני הנפגעים, חבירה ושיתוף פעולה עם גורמי השירות הסוציאלי בבתי החולים, גורמי הרווחה של הרשויות, גורמי אח"מ, היחידה לזיהוי חללים, המכון באבו כביר ואחרים לצורך זיהוי הנפגעים.
- (ד) הצוות ימסור הודעה למשפחות שהגיעו למקום כמפורט בסעיף 8 בנוהל זה.
- (ה) במידה ומשפחת הנפגע לא הגיעה למקום ריכוז הנפגעים, יועבר מידע רלוונטי לרמ"ד נפגעים את"ן ולמוקד במצודה את"ן. לאחר איתור משפחת הנפגע, לביצוע ההודעה יישלח הקצין המודיע שבאזורו נמצאת משפחת הנפגע.
- (ו) במידה ויוקם מרכז מידע להעברת מידע למשפחות הנפגעים, יוחלט על השתתפות נציג הצוות או נציג מדור הנפגעים/ נציג מחלקת התנועה במרכז זה (לפי העניין).
- (ז) באחריות ראש הצוות להעביר דיווחים לרמ"ד נפגעים ולמצודה את"ן ו/או לחפ"ק אחר שהוכרז.

4) הקמת צוות במכון רפואי באבו כביר :

- א) על פי החלטת רמ"ד נפגעים את"ן, יישלח נציג/ים ממדור נפגעים ו/או נע"ת/ים למכון הרפואי באבו כביר (לפי העניין).
- ב) הנציג/ים יטפלו בכל הנוגע לנפגעים שהועברו למכון כולל תיאום עם צוותי עבודה במקומות ריכוז נפגעים, הממונה על החקירה, גורמי המכון, היחידה לזיהוי חללים ואחרים.
- ג) העברת דיווחים לרמ"ד נפגעים ולמצודה את"ן ו/או לחפ"ק אחר שהוקם.

5) ביצוע תחקיר והפקת לקחים :

- א) בסיום תאונת רבת הודעות יבצע רמ"ד נפגעים את"ן תחקיר והפקת לקחים מהטיפול באירוע.
- ב) בתחקיר ישתתפו קציני המודיעים/ השוטרים שנטלו חלק באירוע ורלוונטיים לנושא התחקיר.
- ג) התחקיר יופץ לגורמים הרלוונטיים לשיפור/ שימור לקחים מהאירוע.

12. הודעה למשפחת "איש צבא"

- א. בכל תאונה תערוך היחידה החוקרת בירור באם מדובר באיש צבא, מעבר לבדיקות השגרתיות כמו תעודת חוגר, רכב צבאי, מדים, דסקית זיהוי וכד', ייבדק כל נתון היכול לסייע לקבוע האם מדובר באיש צבא כגון: טווח גילאים מתאים לשירות צבאי או כל סימן זיהוי אחר.
- ב. בכל מקרה שקיים יסוד להניח שמדובר באיש צבא, תיערך בדיקה טלפונית עם חמ"ל ענף הנפגעים בצה"ל בטלפון 03-6755000 (רב קווי) ע"מ לוודא שמדובר באיש צבא, תוך מתן פרטים מזהים מהזירה.
- ג. לאחר מסירת ההודעה כאמור בסעיף ב. דלעיל, תוודא היחידה החוקרת ביצוע ההודעה ע"י גורמי צה"ל כולל רישום פרטי מקבל ההודעה.
- ד. בכל מקרה שקיים צורך בנתיחה שלאחר המוות תדווח היחידה החוקרת על דרישה לנתיחה למדור נפגעים בשלישות הצבאית לטלפון 03-7374540 .
- ה. כאשר הנפגע הינו איש צבא, אין להעבירו למכון הפתולוגי ללא תיאום עם מדור נפגעים בשלישות הצבא.

13. הודעה למשפחת "איש משטרה"

- א. נהרג איש משטרה בתאונת דרכים - תימסר הודעה על כך עפי' הקבוע בפה"ק 05.07.03 – "הבאה לקבורה של אנשי משטרה":
- ב. נפטר איש משטרה, מבלי שנודע הדבר למשפחתו, על מפקד היחידה שבה שרת השוטר למסור לבני משפחתו הנמצאים בארץ, הודעה על כך והכול בהתאם לפה"ק 05.07.03.
- ג. את ההודעה ימסור מפקדו של הנפגע, כשנוכחים עמו גם אלה: רופא היחידה, ובמידת האפשר, גם קצין הרווחה היחידתי. על המפקד להיות בדרגת רב פקד לפחות.
- ד. קציני מדור הנפגעים יסייעו למפקדים ולגורמי אמ"ש בייעוץ, הסבר והדרכה ובכל הנוגע בטיפול הקשור לביצוע הודעה וזיהוי.

14. נתין זר - הטיפול בהודעה למשפחה

- א. נפגע נתין זר ואין לו קרובי משפחה בארץ, היחידה החוקרת תודיע על כך במברק דחוף לחוליית האינטרפול באח"מ, לחוליית נעדרם במטא"ר, ולמד"ת אח"מ בטלפון 02-5429211.

ב. ההודעה תכלול פרטים כדלהלן :

- (1) שם מלא בעברית ולועזית
- (2) מצב הנפגע
- (3) מס' דרכון / או כל מסמך מזהה אחר
- (4) גיל
- (5) מין
- (6) דת
- (7) כתובת בחו"ל
- (8) שמות קרובי משפחה בחו"ל (אם יש כאלה)
- (9) שמות המעסיקים בארץ וכתובתם .
- (10) פרטי התאונה, שעה, מיקום ותיאור תאונה.
- (11) תכולת הרכב.
- (12) מעמד בארץ
- (13) נסיבות התאונה.

15. הודעה על ישראלי שנהרג בחו"ל

- א. במקרה בו נהרג אזרח ישראלי באירוע של רצח ; הריגה או תאונת דרכים בחו"ל ובני משפחתו המתגוררים בארץ לא יודעים על הפטירה, תימסר הודעה ע"י קצין מדור הנפגעים את"ן ו/או קצין מודיע אחר, כמפורט בנוהל זה.
- ב. משרד החוץ ; באמצעות חוליית האינטרפול באח"מ, יפנה לרמ"ד נפגעים בע"פ ובכתב. בהתאם למקום המגורים של קרובי המנוח, ינחה רמ"ד נפגעים את קצין מדור הנפגעים שבאזורו מתגוררים קרובי המנוח לבצע את ההודעה.
- ג. קצין הנפגעים שיבצע את ההודעה, ידאג לכך שקרוב המשפחה של המנוח יתקשר לחדר המצב של משרד החוץ ויתעדכן במחדר המצב לעניין ההסדרים הנדרשים בנדון.

16. הודעה על תושב הרשות הפלסטינאית

נהרג תושב הרשות הפלסטינאית, היחידה החוקרת תיצור קשר עם מפקדת התיאום והקישור של ר' ממת"ש ש"י בטלפון : 02-5424227 או 050-7550992 ותעדכן הפרטים של הנפגע ותעביר הטיפול אליהם לביצוע הודעה ושחרור הגופה לקבורה.

17. "פטירה מאוחרת" (ראה פרק הגדרות)

- א. במקרים בהם התקבלה הודעה על פטירה מאוחרת של פצוע תאונת דרכים שאושפז בבית החולים מאז פציעתו, בית החולים או כל מוסד אחר בו אושפז הנפגע, יודיע לבני המשפחה על הפטירה.
- ב. במקרה זה, כל הפעולות הקשורות לנפגע (ביצוע זיהוי, ביצוע נתיחה, שחרור וכו') הינה באחריות הקצין הממונה על היחידה החוקרת והבוחן הממונה על החקירה.

18. הקשר עם מרכז הסיוע לנפגעי ת.ד ובני משפחתם

קצין מדור הנפגעים יעביר את הדיווח על הנפגע למרכז הסיוע במשרד הרווחה ולעמותות שזכו במכרז להפעלת קבוצות תמיכה למשפחות נפגעי תאונות דרכים עם העתק לרמ"ד נפגעים (נספח ג').

19. דוברות

- א. פרטים על נפגע בתאונת דרכים ימסרו לכלי התקשורת באישור הקצין הממונה על החקירה באמצעות מערך הדוברות במשטרה או, על ידו.
- ב. לא ימסרו לתקשורת פרטי הנפגע או, כל פרט העלול להביא לזיהוי בטרם נמסרה הודעה למשפחתו. לאחר שנמסרה הודעה למשפחה ונתקבלה הסכמה או אי הסכמה של המשפחה לפרסום שם "נפגע בתאונת דרכים" בכלי התקשורת, הודעה על כך תועבר לקצין הממונה על החקירה.

20. ניהול כתובים

- א. כל קצין מדור נפגעים ינהל תיקיה ממוחשבות בשם "תיקיית הודעה למשפחה", בתיקייה זו המחולקת כאמור לחודשים ירוכזו הנתונים המתייחסים לפרטי ונסיבות התאונה הקטלנית, פרטי ההרוג, פרטי בני המשפחה שקיבלו את ההודעה וכמות הנפגעים וההודעות שביצע קצין הנפגעים באותו חודש.
- ב. טופס הודעה על נפגע יישלח לרשות המקומית הרלוונטית ולמרכז הסיוע במשרד הרווחה ולעמותות שזכו במכרז להפעלת קבוצות תמיכה למשפחות נפגעי תאונות דרכים **לא יאוחר מ- 48 שעות לאחר התאונה**.
- ג. פגישות עבודה - קצין הנפגעים ירכז בתיקייה ממוחשבת את פגישות העבודה שביצע במהלך החודש עם הגורמים הרלוונטיים לעבודתו כגון רשויות מקומיות, בתי חולים, גורמי רווחה וכד' כפי שנגזר מתוכנית העבודה החודשית שהכין.
- ד. תיקיית מסמכים – בתקיה זו ירכז ק' הנפגעים את כל המסמכים הקשורים לביצוע תפקידו: הרצאות; בקורות; וויעוד טלפוני, תחקירים, הפקות לקחים וכו'.

21. מסירת הודעה מרה באירוע רצח והריגה

ההודעה באירועים אלו תתבצע בהתאם לנוהל חטיבת החקירות 03.300.280 " מסירת "הודעה מרה" – תיאום בין אח"ם לאת"י".

22. פיקוח ובקרה

- א. רמ"ד נפגעים יערוך אחת לחציון בקרה אצל כל קצין מדור נפגעים.
- ב. אחת לרבעון יעביר רמ"ד נפגעים דו"ח סטאטוס בקורות לר' מת"ן.

23. נספחים

- נספח א' - טופס הצהרה בדבר אי נתיחת גופה.
- נספח ב' - טופס הסכמה לנתיחה.
- נספח ג' - טופס הודעה על הרוג.
- נספח ד' - טופס הפנייה למכון לרפואה משפטית לצורך זיהוי המנוח
- נספח ה' - אישור קבורה.
- נספח ו' - דפי מידע לנפגעי עבירה.

נספח א'

תאריך: _____

זיכרון דברים

הנדון: הצהרה בדבר אי נתיחת גופה

בתאריך: _____ בשעה: _____ במקום: _____
הופיע לפני:

אני

שם משפחה	שם פרטי	מספר תעודת זהות
כתובת	טלפון	
קירבה לנפטר (בן זוג, ילד, הורה, אח/אחות)		
שם נפטר	שם פרטי	מס' ת.ז.
כתובת: _____		

הצהרת נציג המשפחה:

אני הח"מ, מייצג את משפחת הנפטר ומצהיר בשמם כי המשפחה מתנגדת לביצוע נתיחה שלאחר המוות מטעמי

_____.

אני מצהיר בזאת כי הוסברה לי חשיבות הנתיחה שלאחר המוות והודגשה בפניי העובדה כי ייתכן שבלעדי ניתוח זה לא תוכל להתברר סיבת המוות, דבר העלול לפגום בהוכחת הקשר הסיבתי בין האירוע הפלילי למוות ועל כן יתכן ולא יוכלו להתקיים הליכי מיצוי הדין עם המעורבים.

על אף שהבנתי את המשמעויות לאי ביצוע הנתיחה ולקשיים העלולים להתעורר בעקבות כך, אני עומד בסירובי לביצוע הנתיחה, בשם המשפחה.

עודכנתי שלמרות סירוב המשפחה לנתיחה, המדינה יכולה לפנות לבית המשפט לצורך ביצוע נתיחה כחלק מחקירת סיבת המוות.

חתימת איש המשטרה

חתימת בעל ההצהרה

מס' חור"ד: _____

מס' תיק משטרתי: _____

יחידה חוקרת: _____

טופס הסכמה - לנתיחה לאחר המוות

הסכמת בן משפחה לנתיחה

ניתוח לאחר המוות מאפשר, בדרך כלל, לקבוע את סיבת המוות ולהעריך את מנגנון גרימת הנזק והמנגנון אשר גרם למוות, האם ניתן היה להציל את חיי המנוח, סוגיות הקשורות בטיפול הרפואי ובמצב בריאותי קודם ועוד.

פרטי הנפטר שם משפחה _____ שם פרטי _____ ת.ז. _____ דת _____

אני שם משפחה _____ שם פרטי _____ ת.ז. _____

כתובת _____ טלפון נייד _____ טלפון בבית _____ טלפון נוסף _____

קרבה לנפטר: בן / בת זוג | ילד | הורה | אח / אחות (סמן את הבחירה)

לאחר שהובהר לי הצורך בנתיחה, לאחר שקראתי את דף המידע והבנתי אותו ולאחר שקיבלתי מענה לשאלותיי, לרבות האפשרויות שניתנה לי לפנות לקבלת הסבר מטעם המרכז הלאומי לרפואה משפטית, אני מסכים בזאת לנתיחת הגופה.

אני מאשר כי מובנים לי הצורך בנתיחה, מטרתה והנחיצות של הליך הנתיחה.

אני מאשר כי מובנים לי מהות הליך הנתיחה ומידת פולשנותה.

אני מאשר ומסכים שברשות המרכז הלאומי לרפואה משפטית יישמר כל ממצא מהנתיחה, לרבות דגימות, שנדרש לשמש כראיה או רשומה רפואית, לפי שיקול דעתם המקצועי של רופאי המרכז או על פי הנחיית גורמי החקירה או התביעה.

ידוע לי כי הממצאים כוללים שמירה של דגימות רקמה מזעריות, שמפאת גודלן לא נדרשת קבורתן, המשמשות לצורך בחינה מיקרוסקופית ומהוות רשומה רפואית. המרכז ימשיך לשומרם לפרקי זמן ממושכים בהתאם להוראות הדין.

ברור לי כי באותם מקרים נדירים שיינטל איבר שלם בהתאם לשיקול הדעת המקצועי של הרופא המשפטי, הדבר יצוין מפורשות בחוות הדעת והמרכז יודיע זאת למשפחה טרם הלוויה. האיבר יישמר במרכז כל עוד יש צורך מקצועי לכך, ולאחר מכן יובא לקבורה עפ"י דתו של הנפטר, תוך מתן הודעה למשפחה.

☐ אני מסכים לשימוש בדגימות שיינטלו בנתיחה, לצרכי מחקר, הוראה ובקרת איכות.
הגבלות: לשימוש בחלק מהדגימות, כמפורט להלן: _____.

ידוע לי כי טרם ביצוע הנתיחה, נציג המרכז הלאומי לרפואה משפטית ייצור עמי קשר למספרי הטלפון שמסרתי בטופס זה, על מנת לוודא כי הובנו לי משמעויות הליך הנתיחה והשלכותיה.

תאריך

חתימה

אני מאשר כי בן המשפחה חתם בפני לאחר שקרא טופס זה ואת דף המידע, ואישר בחתימתו כי הבין את כל האמור לעיל.

תאריך

חתימה

תפקיד

שם ומשפחה

דרגה

מספר אישי/רישיון

הודעה על נפגע (הרוג) תאונת דרכים

1. פרטי הנפגע (הרוג)

תאריך התאונה	מקום התאונה	שעה	שם הבוחן / החוקר	יחידה	מס' תיק	תאריך פטירה	מסירת ההודעה הועברה לטיפול יח' משטרה אחרת/ צה"ל / ממ"ן זרים / אכ"א נפגעים מ"י

2. פרטי התאונה

שם	משפחה	מס' זהות	מין /ז	דת	תאריך לידה	מצב משפחתי	מס' ילדים	כתובת	הערות

3. פרטי מקבל ההודעה

מס"ד	קירבה	שם פרטי	שם משפחה	ת.ז.	כתובת	מס' טלפון	הערות
1							
2							

4. שמות הצוות מוסר ההודעה

מס"ד	שם פרטי	שם משפחה	הארגון	תפקיד	טלפון	הערות
1						
2						

הערות/נסיבות מיוחדות:

חתימות האחראי ראש הצוות המודיע

שם ומשפחה יחידה תפקיד שעת ההודעה תאריך חתימה

מס' תיק משטרתי: _____

יחידה חוקרת: _____

טופס הפנייה למכון לרפואה משפטית לצורך זיהוי המנוח

1. אבקש לאפשר ל-

שם משפחה	שם פרטי	ת.ז.	דת
קרבה לנפטר: בן / בת זוג ילד הורה אח / אחות אחר (סמן את הבחירה)			

לזהות את המנוח המצוי במכון לרפואה משפטית.

2. חתימת ראש הצוות המודיע (האחראי על הדיווח):

שם ומשפחה	יחידה	תפקיד	שעה	תאריך	חתימה
-----------	-------	-------	-----	-------	-------

כתובת המכון לרפואה משפטית - דרך בן צבי 69 תל אביב יפו

נספח ה'

אגף התנועה / מחלקת תנועה

מדור נפגעי ת.ד.

טלפון: _____

תיק ת.ד.: _____

תאריך: ____/____/____

לכבוד: משרד הבריאות

הנדון: אישור קבורה

1. בתאריך ____/____/____ סמוך לשעה ____:____ אירעה תאונת דרכים:

2. כתוצאה מהתאונה נהרג אדם:

3. פרטי ההרוג/ה

שם פרטי	שם משפחה	מס' זהות	מין	תאריך לידה	כתובת
			זכר/נקבה		

4. המקום אליו הועברה הגופה: _____ טלפון: _____.

5. אין התנגדות מצד המשטרה למתן אישור קבורה.

בכבוד רב,

(1) פרטי הממונה על החקירה המאשר שחרור הגופה: _____

פרטי קצין נפגעים ת.ד.

דף מידע למשפחת המנוח

משפחה יקרה,

אנו משתתפים בצערכם בשעתכם הקשה במות יקירכם ומביעים את תנחומינו.

מטרת דף מידע זה היא להעניק את מלוא המידע הנדרש בכדי לאפשר לכם לקבל החלטה מושכלת ומדעת לגבי הסכמתכם לנתיחה.

הנכם מתבקשים לקרוא בעיון מסמך זה, המפרט את הליך הנתיחה ומשמעויותיו.

בנוסף לכך, תקבלו הסבר מטעם הגורם המבקש את הנתיחה בנוגע לצורך בנתיחה ולתכליתה.

הנכם מוזמנים לפנות אל המרכז הלאומי לרפואה משפטית לקבלת הסברים נוספים וכל מידע אחר שיידרש, בהתאם לפרטי ההתקשרות המופיעים בסוף דף מידע זה.

טרם ביצוע הנתיחה, יפנה אליכם נציג מטעם המרכז הלאומי לרפואה משפטית באופן טלפוני, בכדי לוודא שהבנתם את משמעויות הליך הנתיחה והשלכותיו, כפי שיפורטו להלן בדף מידע זה.

כללי

המרכז הלאומי לרפואה משפטית פועל במסגרת משרד הבריאות. המרכז מהווה גורם מקצועי המסייע לגורמי אכיפת החוק בחקירת סיבות המוות, וכן בזיהוי גופות אלמונים מההיבט הרפואי-משפטי. המרכז מבצע את הבדיקות ואת הנתיחות בהסכמת המשפחה או לחלופין בהתאם לצו בית משפט, לרוב עפ"י בקשת גורמי חקירה.

הבדיקה והנתיחה של הגופה נעשות באופן מקצועי, מדעי ומכובד ע"י רופאים מומחים בתחום הרפואה המשפטית, וכן על ידי עובדים פרא-רפואיים בתחום זה.

הסכמות לנתיחה

הליך הנתיחה מחייב הסכמה של בני משפחת המנוח או הסכמה שנתן המנוח בחייו, בהתאם לחוק האנטומיה והפתולוגיה, התשי"ג-1953. בהיעדר הסכמה שכזו, תבוצע נתיחה רק בהיתן צו מפורש של בית משפט, בהתאם לחוק חקירת סיבות מוות, התשי"ח-1958.

הסכמה בהתאם לחוק האנטומיה והפתולוגיה

1. הליך הנתיחה יתבצע בהסכמת בן משפחת המנוח בהתאם למדרג הקרבה הקבוע בחוק (בן או בת זוג ← ילדים ← הורים ← אחים ואחיות), ובהיעדר התנגדות בכתב של בן משפחה באותה דרגת קרבה או אחת שלאחריה.
2. אם המנוח התנגד בכתב בחייו לביצוע הנתיחה, אסור לבצעה.
3. אם המנוח הסכים לנתיחה, מותר לבצעה גם אם בני משפחה מתנגדים לה.
4. בכל מקרה, נדרש אישור של שלושה רופאים, כי הנתיחה נדרשת לצורך קביעת סיבת המוות.

נתיחה על פי צו בית משפט

אם המשפחה מסרבת לביצוע הנתיחה, או אם קיימת מניעה אחרת לבצעה עפ"י חוק האנטומיה והפתולוגיה, רשאים גורמי החקירה והגורמים המנויים בחוק לפנות אל בית המשפט, בבקשה שייתן צו לביצוע הנתיחה, בהתאם לחוק חקירת סיבות המוות, התשי"ח-1958.

ההליך הרפואי

1. הטיפול בגופה נעשה בכל השלבים תוך שמירת כבוד המת ובהתאם להנחיות המקצועיות בתחום.
2. נתיחה מאפשרת, בדרך כלל, לקבוע את סיבת המוות ומידע נוסף הקשור בו כגון מנגנון גרימת הנזק, האם ניתן היה להציל את חיי המנוח, סוגיות הקשורות בטיפול הרפואי ובמצב בריאותי קודם ועוד.
3. בדיקה חיצונית – בכל גופה המועברת למרכז מתבצעת בשלב הראשון בדיקה רפואית. לפי שיקול דעת מקצועי של הרופא המשפטי, יכולות להתבצע במסגרתה גם בדיקות הדמיה כגון: רנטגן, CT או MRI.
4. שלב הנתיחה – הנתיחה כוללת לרוב פתיחת כלל חללי הגוף, הוצאה והחזרה למקום של כלל האיברים הפנימיים לצורך תיאורם, שקילתם ובדיקתם – וכן נטילת דגימות (נוזלי גוף או רקמה) לצורך בדיקות מעבדה שונות.

5. לצורך הערכת סיבת המוות נדרש לבצע מספר פעולות ובדיקות:

1. נטילת דגימות זעירות מאיברים, לבדיקה מיקרוסקופית.
2. נטילת דגימות נוזלי גוף ודגימות רקמה זעירות לבדיקת רעלים וחומרים כימיים ובדיקות ביולוגיות.
6. לעיתים נדירות יש צורך בנטילת איבר שלם על מנת להעריך את סיבת המוות, ובכלל זה מחלה או נזק חבלתי. במקרים נדירים אלה, בהם בהתאם לשיקול הדעת המקצועי של הרופא המשפטי, נדרשת נטילת איבר שלם, הדבר יצוין מפורשות בחוות הדעת, והמרכז יודיע זאת למשפחה טרם הלוויה.

הבאה לקבורה

1. בסיום הבדיקה או הנתיחה מנפיק המרכז רישיון קבורה לשם קבורת הגופה והודעת פטירה למשרד הפנים. על בן משפחת הנפטר למלא טופס בקשה במשרד הפנים על מנת לקבל תעודת פטירה ממשרד הפנים. ניתן למלא את טופס הבקשה במרכז לרפואה משפטית, אשר יעבירו עם הודעת הפטירה למשרד הפנים.
2. בתום הנתיחה, מועברת הגופה בשלמותה, מלבד הדגימות שניטלו, לבית העלמין לצורך קבורה, באמצעות אמבולנס במימון המדינה.

שמירת הדגימות

1. כאמור לעיל, לפי שיקול דעת הרופא המנתח, בזמן הנתיחה ניטלות דגימות רקמה זעירות. מאותן דגימות זעירות מכינים "תכשירים היסטולוגיים".
2. "תכשירים היסטולוגיים" הם דגימות רקמה זעירות שעברו עיבוד על מנת לאפשר בדיקה מיקרוסקופית. מפאת גודלם המזערי ושינוי צורתם, תכשירים אלה אינם ברי קבורה. תכשירים אלה מהווים רשומה רפואית ונשמרים לפרקי זמן הקבועים בחוק.
3. באותם מקרים נדירים בהם יינטל איבר שלם, הוא יישמר במרכז כל עוד יש צורך מקצועי לכך. במרבית המקרים הללו, המרכז יבצע את הבדיקות הנדרשות מהר ככל הניתן, על מנת שהאיבר יוטמן בקבר המנוח לפני הנחת המצבה, בתיאום עם המשפחה. במיעוט אפשרי של המקרים, בהם האיבר יישמר לפרק זמן ממושך לצורך ההליך המשפטי, הוא ייקבר בהמשך בקבר כללי, עפ"י דתו של הנפטר. הודעה על כך תימסר למשפחה.

חוות דעת

1. בסיום כל הבדיקות מונפקת חוות דעת מומחה, הכוללת את כל ממצאי הבדיקה, כולל הערכת סיבת המוות והמנגנון שגרם למוות או לחבלה. חוות הדעת מועברת אך ורק לגורם אשר יזם את ביצוע הנתיחה, כגון: המשטרה, צה"ל או גורמים אחרים (כגון: בית חולים, בקשה פרטית של משפחה וכו').
2. בן משפחת הנפטר המעוניין לקבל את חוות דעת המומחה מהנתיחה יפנה לגורם המפנה, אשר יחליט האם ניתן לאשר את העיון. ניתן למסור ישירות את חוות הדעת מהנתיחה מהמרכז לבן המשפחה שנתן את הסכמתו לנתיחה, על פי אישור בכתב מהגורם המפנה. במקרה כזה, מתן חוות הדעת כרוך בתשלום, בהתאם לתעריף משרד הבריאות, המתעדכן מעת לעת.
3. לאחר קבלת חוות דעת מהנתיחה, יורשי הנפטר (עפ"י צו ירושה / צו קיום צוואה / אישור עו"ד או תצהיר מאומת ע"י עו"ד לגבי זהות היורשים הפוטנציאליים) רשאים לפנות למרכז לשם קבלת הסברים נוספים, באישור הגורם המפנה ומנהל המרכז.

שונות

1. המרכז מייחס חשיבות גבוהה להבאה מהירה של הנפטר לקבורה. עם זאת, הליך הנתיחה והבדיקות עשויים לעיתים לגרום לעיכוב מסוים במועד הלוויה.
2. בדיקות הדמיה מתקדמות מסוג CT ו-MRI מתקיימות מחוץ למרכז לרפואה משפטית. בדיקות אלו מתבצעות במוסד רפואי אחר באזור. העברת הגופה והחזרתה מתבצעת ע"י המרכז ועל חשבוננו כחלק מהליך הבדיקה השלם.
3. כמקובל במרכזים אקדמיים לרפואה משפטית, קיימת אפשרות לצפייה פאסיבית למטרות לימוד ע"י גורמים ממערכת הבריאות, החוק והמשפט. זכותן לסרב לכך.
4. במקרים בהם הבגדים ו/או החפצים שהגיעו עם הגופה נדרשים לצורך המשך חקירה, בהתאם לבקשת המשטרה או לשיקול דעתו של הרופא המשפטי, הם יטופלו כמוצגים ראייניים.
5. במקרים בהם חפצים ו/או ביגוד אינם נדרשים כאמור, יועברו הללו לצורך מסירתם למשפחת המנוח.
6. אחסון גופה במרכז, לבקשת המשפחה, מעבר ליומיים לאחר סיום הטיפול בגופה, כרוך בתשלום בהתאם לתעריף משרד הבריאות, המתעדכן מעת לעת.

7. כפי שצוין לעיל, טרם ביצוע הליך הנתיחה יפנה נציג המרכז הלאומי לרפואה משפטית אל בן המשפחה שנתן הסכמתו בחתימתו לנתיחה (עפ"י מספר הטלפון שיצוין על ידו), כדי לוודא שהבין את משמעויות הליך הנתיחה והשלכותיה.

אנו שבים ומביעים את תנחומינו למשפחה.

לשאלות והבהרות נוספות ניתן לפנות למרכז הלאומי לרפואה משפטית בטל: 057-7346711

אני מאשר כי קראתי והבנתי את דף המידע.

פרטי בן המשפחה: _____ חתימה: _____ תאריך: _____

חתימת מוסר דף המידע למשפחה:

תפקיד: _____ שם: _____ חתימה: _____

Information Sheet for the Family of the Deceased

Dear family,

We offer our condolences during this difficult time upon your loved one's death. The purpose of this information sheet is to provide you with all the information necessary for you to make an educated and knowledgeable decision regarding your consent to an autopsy.

You are kindly requested to carefully read this document, which details the autopsy procedure and its implications. In addition, you will receive explanations about the need for the autopsy and its purpose from the authority requesting the autopsy.

You are welcome to contact the National Center of Forensic Medicine for further explanations and any other information as might be required, in accordance with the contact details provided at the end of this information sheet.

Prior to the execution of the autopsy, a representative of the National Center of Forensic Medicine will contact you by phone, to ensure you have understood the meaning of the autopsy procedure and its implications, as to be further detailed in this information sheet.

General

The National Center of Forensic Medicine operates as part of the Ministry of Health. This Center is a professional institution, which helps law enforcement agencies in their investigation of causes of death, as well as in the identification of anonymous bodies, from the medical – forensic aspect. The Center performs the tests and autopsies with the family's consent or, alternatively, according to a court order, mostly at the request of investigating authorities.

The examination and autopsy of the body is performed professionally, scientifically, and respectfully by doctors who specialize in forensic medicine, as well as by forensic paramedical workers.

The authority to perform an autopsy

The autopsy procedure requires the consent of the deceased's relatives or the consent of the deceased provided during his life, in accordance with the Anatomy and Pathology Law, 1953. In the absence of such consent, the autopsy will only be performed per direct court order, in accordance with the Investigation of the Causes of Death Law, 1958.

Consent in accordance with the Anatomy and Pathology Law

1. The autopsy procedure will be carried out with the consent of a relative of the deceased in accordance with the relation hierarchy set by law (spouse → children → parents → siblings), and in the absence of a written objection from a relative of the same relation rank or the one after.
2. If the deceased during their life had objected in writing to execution of an autopsy, it must not be performed.
3. If the deceased during their life had agreed to an autopsy in writing, it can be performed even if the relatives object to it.
4. In any case, three doctors must confirm that the autopsy is required to determine the cause of death.

Autopsy by court order

If the family refuses the autopsy, or if there is another impediment to its execution by the Anatomy and Pathology Law, the investigative authorities and the bodies designated by law may appeal to the court for an order to perform the autopsy, in accordance with the Investigation of the Cause of Death Law, 1958.

The medical procedure

1. The body is cared for throughout all stages, with respect of the dead and in accordance with the professional instructions in the field.
2. It is usually possible through an autopsy to determine the cause of death and additional information related thereto, such as the damage infliction mechanism, whether the deceased's life could have been saved, issues related to medical care and previous physical state, and more.
3. External examination – initially, each body sent to the Center undergoes a medical examination. Imaging tests such as: x-rays, CT's or MRI's may also be performed as part thereof, according to the professional judgment of the forensic doctor.
4. Autopsy stage – the autopsy stage usually includes the opening of all body cavities, extracting and returning all internal organs in order to describe, weigh, and examine them – as well as taking samples (body fluids or tissue) for different laboratory tests.
5. In order to evaluate the cause of death, several actions and tests need to be taken:
 - a. Taking minute samples of organs for microscopic examination.
 - b. Taking body fluids samples and minute tissue samples for toxic and chemical substances screening and for biological tests.
6. It is rarely necessary to remove a whole organ in order to estimate the cause of death, including death due to a disease or traumatic damage. In these rare cases, where according to the forensic doctor's professional opinion it is necessary to remove a whole organ, it shall be explicitly noted in the opinion and the Center will inform the family of it prior to the funeral.

Burial arrangements

1. Upon completion of the examination or autopsy, the Center will issue a burial license for the body's burial and a death notice for the Ministry of the Interior. A relative of the deceased must fill out an application form at the Ministry of the Interior in order to receive a death certificate therefrom. The application form can be filled out at the Center of Forensic Medicine, which will then forward it, along with the death notice, to the Ministry of the Interior.
2. Upon completion of the autopsy, the body is transferred as a whole, except for the samples taken, to the cemetery for burial, via a state funded ambulance.

Samples retention

1. As noted above, according to the operating doctor's judgment, minute tissue samples are taken during the autopsy. These minute samples are used for making "Histologic Specimen".
2. "Histologic Specimen" are minute tissue samples, which had been processed for microscopic examination. Due to their minute size and change of form, these products cannot be buried. These products are medical records and are kept for the period of time set by law.
3. In those rare cases where a whole organ is removed, it will be kept at the Center for so long as there is professional need of it. In most of these cases, the Center will run the necessary tests as fast as it can, so the organ can be buried in the deceased's grave before the headstone is placed, as to be arranged with the family. In the few possible cases, where the organ is kept for a prolonged period of time for the legal procedure, it will be buried later on in a general grave, according to the deceased's religion. Notice of it will be given to the family.

Professional Opinion

Upon completion of the testing, an expert's opinion is issued, which includes all examination findings, including an evaluation of the cause of death and the death or injury causing mechanism. The opinion is then forwarded only to the agency initiating the autopsy, such as: the police, IDF, or other authorized persons (such as: hospitals, family in case of private requests, etc.)

A relative of the deceased who is interested in receiving the expert's opinion of the autopsy will apply to the referring body, which will decide whether or not to approve their request. The opinion can be delivered directly from the Center to the relative who had given his consent to the autopsy, subject to a written permission of the referring body. In such a case, the opinion shall be provided for a fee, in accordance with the Ministry of Health rates as updated from time to time.

Once the autopsy opinion is received, the deceased's heirs (according to a succession order / an order of probate / attorney certification or affidavit certified by an attorney regarding the identity of the potential heirs) may apply to the Center for further explanations, which shall be provided subject to approval of the referring agency and the Center manager.

Miscellaneous

One of the Center's top priorities is the fast burial of the deceased. However, the autopsy procedure and examinations may sometime cause some delay of the funeral date.

Advanced imaging tests, such as CT and MRI, are conducted outside the Center of Forensic Medicine. These tests take place in another medical institution in the area. The transfer of the body to and from the institution is performed by the Center and at its expense, as part of the whole examination procedure.

As customary in academic forensic medicine centers, passive observation may take place for teaching purposes, by representatives of the health, judicial and legal system. You have the right to refuse this option.

In cases where the clothes and/or personal possessions which had arrived with the body are required for continued investigation, in accordance with the police's request or the forensic doctor's judgment, they will be handled as evidential exhibits.

In cases where the clothes and/or possessions are not required as stated above, they will be transferred for delivery to the family of the deceased.

A fee is charged if the family requests to keep the body at the Center for more than two days after the completion of the procedures, according to the rate set by the Ministry of Health, which is adjusted periodically.

As noted above, prior to the execution of the autopsy procedure, a representative of the National Center of Forensic Medicine will contact the relative who had signed the consent to the autopsy (at the phone number provided therein), to ensure he/she had understood the meaning and implications of the autopsy procedure.

We would like to express our condolences to the family once again.

For any further questions and clarifications, please contact the National Center of Forensic Medicine, Tel.: 057-7346711

I confirm that I have read and understood the information sheet.

Relative's details: _____ Signature: _____ Date: _____

Signature of the person delivering the information sheet to the family:

Position: _____ Name: _____ Signature: _____

**Министерство здравоохранения
Национальный центр судебной медицины**

Информационный листок для членов семьи покойного

Уважаемые члены семьи покойного,

Приносим Вам свои соболезнования в этот тяжелый час смерти дорогого Вам человека. Цель настоящего информационного листка – предоставить Вам всю информацию, которая потребуется Вам для принятия обоснованного и сознательного решения о предоставлении согласия на проведение посмертного вскрытия.

Просим Вас внимательно прочитать настоящий документ, в котором подробно описаны процедура и последствия проведения посмертного вскрытия. Кроме того, разъяснения необходимости и цели проведения посмертного вскрытия будут предоставлены Вам уполномоченным органом, инициировавшим запрос о проведении вскрытия.

За дополнительной информацией и разъяснениями просим Вас обращаться в Национальный центр судебной медицины; контактная информация предоставлена в конце настоящего информационного листка.

Перед проведением вскрытия, представитель Национального центра судебной медицины свяжется с Вами по телефону с целью удостовериться, что суть и последствия процедуры вскрытия, описанные далее в настоящем информационном листке, Вам понятны.

Общие сведения

Национальный центр судебной медицины осуществляет деятельность в составе министерства здравоохранения и является профессиональным учреждением, предоставляющим правоохранительным органам содействие в установлении причин смерти и идентификации трупов неизвестных лиц с помощью средств судебной медицины. Центр проводит исследования и вскрытия с согласия семьи покойного или по решению суда, в основном, по запросу органов следствия.

Осмотр и вскрытие тела проводятся профессионально, с научной точки зрения и с уважением к покойному; процедуры осуществляются докторами и медицинским персоналом, специализирующимся в судебной медицине.

Полномочия на проведение вскрытия

В соответствии с Законом об анатомии и патологии 5713-1953, для проведения вскрытия требуется согласие членов семьи покойного или прижизненное согласие покойного. В отсутствие такого согласия, вскрытие проводится по прямому распоряжению суда, в соответствии с Законом о расследовании причин смерти, 5718 – 1958.

Разрешение на проведение вскрытия в соответствии с Законом об анатомии и патологии

1. Вскрытие проводится с согласия члена семьи покойного, в соответствии с установленной законом иерархией степеней родства (супруг(а) → дети → родители → братья/сестры), и при отсутствии письменного возражения члена семьи той же степени родства или следующей непосредственно за ней степени.
2. При наличии письменного прижизненного запрета покойного на проведение вскрытия, вскрытие проводить запрещается.
3. При наличии письменного прижизненного согласия покойного на проведение вскрытия, вскрытие может быть проведено даже при наличии возражений со стороны членов семьи покойного.
4. Во всех случаях, для проведения вскрытия необходимо подтверждение необходимости вскрытия для установления причины смерти, подписанное тремя врачами.

Вскрытие по распоряжению суда

При неполучении согласия семьи покойного на проведение вскрытия, или при наличии иного препятствия к проведению вскрытия в соответствии с Законом об анатомии и патологии, следственные органы и уполномоченные законом лица вправе обратиться в суд для получения распоряжения о проведении вскрытия, согласно Закона о расследовании причин смерти, 5718 – 1958.

Медицинская процедура

1. На всех этапах вскрытия, с телом обращаются с уважением к покойному и в соответствии с профессиональными нормами в данной области.
2. Вскрытие обычно позволяет определить причину смерти и выявить дополнительные сведения в этом отношении: установить механизм нанесения повреждений, определить, можно ли было спасти жизнь покойного, прояснить вопросы в связи с проведенным лечением и состоянием здоровья покойного, и др.
3. Внешний осмотр – каждое тело, переданное в Центр, подвергается первичному медицинскому осмотру. В рамках осмотра могут проводиться визуализационные исследования: рентген, компьютерная или магнитно-резонансная томография, по усмотрению патологоанатома.
4. Стадия вскрытия – стадия вскрытия обычно включает вскрытие всех полостей тела, извлечение и последующее возвращение на место всех внутренних органов, с целью их описания, взвешивания и обследования, а также взятие проб (физиологических жидкостей или тканей) для лабораторных исследований.
5. С целью установления причины смерти, требуется осуществление ряда процедур и исследований:
 - a. Взятие мельчайших проб органов для микроскопического анализа.
 - b. Взятие проб физиологических жидкостей и микропроб тканей для анализа на присутствие токсических и химических веществ и для биологических исследований.
6. Крайне редко возникает необходимость в извлечении целого органа для установления причины смерти, в том числе смерти, наступившей вследствие болезни или травмы. В таких редких случаях, когда, по мнению патологоанатома, существует необходимость в изъятии целого органа, об этом делается запись в экспертном заключении и Центр уведомляет о таком изъятии семью покойного, до похорон.

Организация похорон

1. По окончании осмотра или вскрытия, Центр выдает разрешение на захоронение тела покойного и направляет уведомление о смерти в министерство внутренних дел. Для получения свидетельства о смерти, член семьи покойного заполняет форму заявления в министерство внутренних дел о выдаче свидетельства о смерти. Заявление можно заполнить в Центре судебной медицины, и впоследствии оно, вместе с уведомлением о смерти, будет передано в министерство внутренних дел.
2. По завершении вскрытия, тело, за исключением взятых проб, перевозится автомобилем скорой помощи за счет государства на кладбище, для погребения.

Хранение проб

1. Как указано выше, по усмотрению патологоанатома, во время вскрытия может осуществляться взятие мельчайших проб тканей. Из этих мельчайших проб готовятся гистологические препараты.

2. "Гистологические препараты" – это крошечные пробы ткани, обработанные для проведения микроскопического исследования. Ввиду своих незначительных размеров и измененной формы, эти препараты не подлежат захоронению. Они приравниваются к медицинским материалам и остаются на хранении в течение установленных законом сроков.
3. В тех редких случаях, когда изымается целый орган, он остается на хранении в Центре на такой срок, в течение которого в нем имеется профессиональная необходимость. В большинстве подобных случаев, Центр проводит необходимые анализы в кратчайшие возможные сроки, с тем, чтобы орган можно было, по согласованию с семьей, захоронить в могиле покойного до воздвижения надгробного памятника. В тех немногочисленных случаях, когда, в целях судебного производства, орган остается на хранении в течение длительного времени, его захоронение осуществляется в общей могиле, в соответствии с вероисповеданием покойного. Уведомление о захоронении направляется семье покойного.

Экспертное заключение

3. О окончании исследований, выдается экспертное заключение, включающее все результаты исследований, в том числе, причину смерти и механизм нанесения повреждений или причинения смерти. Это заключение передается исключительно в органы, инициировавшие запрос о проведении вскрытия: полиции, ЦАХАЛ или иным уполномоченным лицам (больницам, родственникам, частным образом потребовавшим проведение вскрытия и т.д.)
4. Член семьи покойного, желающий получить копию экспертного заключения по результатам вскрытия, обращается в орган, инициировавший запрос о проведении вскрытия, который принимает решение об удовлетворении / неудовлетворении такой просьбы.
С письменного разрешения органа, инициировавшего вскрытие, заключение может быть направлено Центром напрямую члену семьи, подписавшему согласие на проведение вскрытия. В таком случае заключение выдается за плату, в соответствии с действующими тарифами министерства здравоохранения.
5. Сразу же по получении заключения по результатам вскрытия, наследники покойного (в соответствии с порядком наследования / распоряжению об утверждении завещания / подтверждением адвоката или заявлением адвоката об удостоверении личности потенциальных наследников) вправе обратиться в Центр за дальнейшими разъяснениями, которые предоставляются с разрешения органа, инициировавшего вскрытие и руководителя Центра.

Дополнительные сведения

3. Одной из первостепенных задач Центра является содействие оперативному погребению покойного. Там не менее, проведение вскрытия и проведение исследований иногда могут привести к некоторой отсрочке даты похорон.
4. Современные визуализационные исследования, такие, как КТ и МРТ, проводятся за пределами Центра судебной медицины, в другом местном медицинском учреждении. Перевозка тела в указанное учреждение и обратно осуществляется Центром и за его счет, в рамках процесса исследований.
5. По установившейся практике академических судебно-медицинских центров, в образовательных целях, может иметь место пассивное наблюдение со стороны представителей здравоохранения, правоохранительных и судебных органов; Вы вправе запретить такое наблюдение.

6. В случаях, когда доставленные вместе с телом одежда и/или личные вещи требуются для целей следствия, в соответствии с запросом полиции или по усмотрению патологоанатома, такие предметы будут приравнены к вещественным доказательствам.
7. В случаях, когда одежда и/или вещи не требуются для вышеуказанных целей, они будут переданы для выдачи семье покойного.
Хранение тела в Центре по просьбе семьи в течение более, чем 2 дней после кончания обработки тела осуществляется за плату, согласно уточняемым время от времени тарифам министерства здравоохранения.
6. Как указано выше, перед проведением вскрытия, представитель Национального центра судебной медицины свяжется с членом семьи покойного, пописавшим согласие на вскрытие, (по телефону, указанному в согласии) с целью удостовериться, что суть и последствия процедуры вскрытия, члену семьи понятны.

**Еще раз приносим семье покойного свои соболезнования.
За дополнительной информацией и разъяснениями просим обращаться в
Национальный центр судебной медицины по телефону.: 057-7346711**

Настоящим подтверждаю, что информационный листок мной прочитан и понят.

Член семьи: _____ Подпись: _____ Дата: _____

Подпись лица, передавшего информационный листок семье:

Должность: _____ Фамилия: _____ Подпись: _____

ورقة معلومات لعائلة المرحوم

ايتها العائلة الكريمة،

نقدّم لكم تعازينا في هذه اللحظة الحزينة عُقب وفاة عزيزكم، وليرحمه الله.

الهدف من ورقة المعلومات هذه هو تقديم المعلومات الكاملة للسماح لكم باتخاذ قرار مُتَقَف وواعي حول موافقتكم على التشريح.

يُطلب منكم قراءة هذا المستند بتمعّن، فهو يفصّل إجراء التشريح ومعانيه.

بالإضافة الى ذلك، ستحصلون على شرح من الجهة التي تطلب التشريح حول الحاجة الى إجراء التشريح وأهدافه.

أنتم مدعوون للتوجه الى المركز الوطني للطب القضائي للحصول على شروح اضافية وكل معلومات اخرى مطلوبة، بحسب تفاصيل الاتصال الظاهرة في نهاية ورقة المعلومات هذه.

قبل القيام بالتشريح، سيتصل بكم مندوب من المركز الوطني للطب القضائي عن طريق الهاتف من أجل التأكد من أنكم فهمتم معنى إجراء التشريح وتأثيراته، كما سيتم تفصيلها أدناه في ورقة المعلومات هذه.

عام

المركز الوطني للطب القضائي يعمل ضمن إطار وزارة الصحة. المركز هو جهة مهنية تساعد أقسام المحافظة على القانون في التحقيق في أسباب الموت وفي التعرف على جنث مجهولين من الناحية الطبية-القضائية. يقوم المركز بإجراء الفحوص والتشريح بعد موافقة العائلة أو بحسب قرار المحكمة، ومعظمها تأتي نتيجة طلب الجهات المحققة.

يتم فحص وتشريح الجثة بشكل محترف وعلمي ومحترم من قبل اطباء متخصصين في مجال الطب القضائي، ومن قبل موظفي قطاع الرعاية الصحية في هذا المجال.

الموافقة على التشريح

إجراء التشريح يستلزم موافقة أفراد عائلة المتوفي أو موافقة كان المتوفي قد أعطاهها قبل موته، بحسب قانون التشريح وعلم الأمراض، 1953. لدى غياب موافقة من هذا النوع، يتم التشريح فقط بعد الحصول على أمر مفصّل من المحكمة بحسب قانون التحقيق في أسباب الموت، 1958.

الموافقة بحسب قانون التشريح وعلم الأمراض

1. يتم إجراء التشريح بحسب موافقة فرد من عائلة المتوفي بحسب درجة القربى التي يحددها القانون (زوج أو زوجة ← أبناء ← أهل ← إخوة وأخوات)، وفي غياب معارضة مكتوبة لفرد من العائلة بنفس درجة القربى أو الدرجة التي تليها.
2. اذا كان المتوفي قد عارض خلال حياته على القيام بالتشريح، يُمنع التشريح.
3. اذا وافق المتوفي على التشريح، يُسمح بالقيام به حتى اذا كان أفراد العائلة يرفضون ذلك.
4. في كل الأحوال، يجب الحصول على موافقة ثلاثة أطباء لأن التشريح مطلوب بهدف تحديد سبب الموت.

التشريح بحسب أمر المحكمة

إذا كانت العائلة ترفض القيام بالتشريح، أو إذا كان هنالك منع آخر للقيام بها بحسب قانون التشريح وعلم الأمراض، يحق لجهات التحقيق والجهات المكلفة من قبل القانون بالتوجه الى المحكمة وطلب أمر بالتشريح بحسب قانون التحقيق في أسباب الموت، 1958.

الإجراء الطبي

1. التعامل مع الجثة في كل المراحل يتم من خلال المحافظة على احترام الميت وبحسب الارشادات المهنية في هذا المجال.
2. التشريح يسمح عادة بتحديد سبب الموت وتقديم معلومات اضافية مرتبطة به مثل طريقة تسبب الضرر، هل كان بالإمكان إنقاذ حياة المتوفي، الاساليب المرتبطة بالعلاج الطبي والوضع الصحي السابق وغيره.
3. فحص خارجي – كل جثة تُنقل الى المركز تخضع في المرحلة الاولى الى فحص طبي. بحسب القرار المهني للطبيب القانوني، قد يتم أيضاً إجراء فحوص محاكاة مثل: الأشعة، CT و MRI.
4. مرحلة التشريح – التشريح يشمل في معظم الأحيان فتح مجمل أجزاء الجسم، إخراج وإعادة مجمل الاعضاء الداخلية من أجل وصفها وقياس وزنها وفحصها – ويشمل ايضاً أخذ عينات (سوائل أو نسيج من الجسم) للقيام بفحوص مخبرية مختلفة.
5. من أجل تقييم سبب الموت، هنالك حاجة للقيام بعدة خطوات وفحوص:
6. سحب عينات صغيرة جداً من الأعضاء للقيام بفحص مجهري.
7. سحب عينات سائلة من الجسم وعينات نسيج صغيرة لفحص السموم والمواد الكيميائية وإجراء فحوص بيولوجية.
6. في حالات نادرة هنالك حاجة الى سحب العضو الكامل من أجل تقييم سبب الموت أو المرض أو الضرر. في هذه الحالات النادرة، والتي يتم فيها سحب كل العضو الكامل بحسب قرار الطبيب القانوني المهني، سيتم ذكر الامر بالتفصيل في التقرير الطبي والمركز سيقوم بإخبار العائلة بذلك قبل الدفن.

الدفن

1. عند انتهاء الفحص أو التشريح، يُصدر المركز ترخيص دفن الجثة ويرسل خبر بالوفاة الى وزارة الداخلية. يجب على فرد من عائلة المتوفي أن يعبئ طلب في وزارة الداخلية من أجل الحصول على شهادة الوفاة من وزارة الداخلية. يمكن تعبئة الطلب في مركز الطب القضائي وسيتم ارساله مع شهادة الوفاة الى وزارة الداخلية.
2. عند نهاية التشريح، يتم نقل الجثة بكاملها، ما عدا العينات المأخوذة، الى المقبرة بهدف دفنها، وذلك بواسطة سيارة إسعاف ممولة من قبل الدولة.

حفظ العينات

1. كما قيل اعلاه، بحسب قرار طبيب التشريح، سيتم أخذ عينات نسيج صغيرة خلال وقت التشريح. من هذه العينات الصغيرة، سيتم تحضير "عقاقير علم الأنسجة".
2. "عقاقير علم الأنسجة" هي عينات نسيج صغيرة خضعت لمعالجة من أجل السماح بالفحص المجهرى. بسبب صغر حجمها والتغيير في شكلها، لا يمكن دفن هذه العقاقير. هذه العقاقير تتحول الى سجلات طبية ويتم حفظها لفترات زمنية محددة من قبل القانون.
3. في نفس الحالات النادرة التي سيتم فيها سحب عضو كامل، سيتم حفظه في المركز طالما هنالك حاجة مهنية الى ذلك. في معظم هذه الحالات، سيقوم المركز بالفحوص المطلوبة بأسرع ما يمكن كي يتم دفن العضو في قبر المتوفي قبل وضع بلاطة الضريح، بالتنسيق مع العائلة.
- في حالات نادرة، اذا تم الاحتفاظ بالعضو لفترة زمنية أطول من أجل الإجراء القانوني، سيتم دفنه لاحقاً في قبر عام بحسب ديانة المتوفي. سيتم إخبار العائلة بذلك.

تقرير التشريح

1. عند انتهاء كل الفحوص، يصدر تقرير التشريح المختص والذي يشمل كل اكتشافات الفحوص، يشمل تقدير سبب الموت والطريقة التي أدت الى الموت أو الإصابة. يتم تقديم هذا التقرير فقط الى الجهة طلبت التشريح مثل: الشرطة، جيش الدفاع أو جهات أخرى (مثل: المستشفى، طلب شخصي من العائلة وما شابه).
2. فرد العائلة المعني بالحصول على التقرير التشريحي المختص يستطيع التوجه الى الجهة التي طلبت التشريح، وهي ستقرر اذا كان فرد العائلة يستطيع مراجعة التقرير.
- يمكن تقديم تقرير التشريح من المركز الى فرد العائلة الذي أعطى موافقته على القيام بالتشريح، بحسب موافقة مكتوبة من الجهة التي طلبت التشريح. في هذه الحالة، يمكن الحصول على تقرير التشريح مقابل الدفع، بحسب التسعيرة التي حددتها وزارة الصحة التي يتم تعديلها من فترة الى أخرى.

3. بعد الحصول على تقرير التشريح، يحق لورثة المتوفي (بحسب الوصية / أمر تقسيم الميراث / ترخيص من المحامي أو تصريح مصادق عليه من المحامي حول هوية الورثة المحتملين) التوجه الى المركز للحصول على شروحات اضافية بمصادقة من الجهة التي طلبت التشريح ومن مدير المركز.

متفرقات

1. المركز يولي أهمية كبرى لدفن المتوفي بسرعة. رغم ذلك، اجراء التشريح والفحوص قد تؤدي أحياناً الى تأخير موعد الدفن.
2. فحوص المحاكاة المتقدمة من نوع CT وMRI تتم خارج المركز الطبي القضائي. هذه الفحوص تتم في مؤسسة طبية أخرى في المنطقة. نقل الجثة واعادتها تتم من قبل المركز وعلى حسابه كجزء من اجراء البحث الكامل.
3. كما هو مقبول في المراكز الأكاديمية للطب القضائي، هنالك امكانية المشاهدة السلبية بهدف التعلم وذلك من قبل جهات من النظام الطبي والقانون والقضاء. يحق لك رفض ذلك.
4. في الحالات التي يتم فيها طلب الحصول على الثياب و/أو الغراض التي وصلت مع الجثة من اجل استمرار التحقيق، بحسب طلب الشرطة أو الطبيب القضائي، سيتم معالجتهم كدليل.
5. في الحالات التي لم يتم فيها الأغراض و/أو الثياب كما ذكر أعلاه، سيتم نقلها بهدف تسليمها الى عائلة المرحوم.
6. حفظ الجثة في المركز بحسب طلب العائلة لفترة تزيد عن يومين بعد انتهاء معالجة الجثة يستوجب الدفع بحسب التسعيرة التي حددتها وزارة التربية والتي يتم تعديلها من وقت الى آخر.
7. بحسب ما ذكر أعلاه، قبل القيام بإجراء التشريح، سيتصل مندوب المركز الوطني للطب القضائي بفرد العائلة التي اعطى موافقته من خلال توقيعه على اجراء التشريح (بحسب رقم الهاتف الذي قدمه)، للتأكد من أنه فهم معنى اجراء التشريح وتأثيراته.

نحن نكرر أسفنا ونقدم تعازينا للعائلة.

للاسئلة والاستفسارات الاضافية يمكن التوجه الى المركز الوطني للطب القضائي على الهاتف: 057-7346711

أنا اوافق بأنني قرأت وفهمت ورقة المعلومات.

تفاصيل فرد العائلة: _____
التوقيع: _____ التاريخ: _____

توقيع مقدّم ورقة المعلومات للعائلة:

الوظيفة: _____ الاسم: _____
التوقيع: _____